

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล ข้อค้นพบและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง การพัฒนาระบบบัญชีให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรออินทรีย์ ตำบลสันมหาพน อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบบัญชีให้วิสาหกิจชุมชนสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ตลอดจนสามารถนำข้อมูลทางการบัญชีไปใช้อย่างเหมาะสม อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาวิสาหกิจและเศรษฐกิจต่อไป

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยให้คนในวิสาหกิจชุมชนมีส่วนร่วม มีการเก็บข้อมูลปฐมภูมิในส่วนของข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีจากการสัมภาษณ์ประธานกลุ่มร่วมกับการกรรมาการที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำบัญชีอีก 2 คน ประกอบด้วย เภรณญิกและกรรมการฝ่ายผลิต ในส่วนของการทดลองปฏิบัติตามระบบที่พัฒนาขึ้นใหม่ ประธานและกรรมการจะได้รับการอบรมการจัดทำบัญชีเบื้องต้นตามหน้าที่ของแต่ละคน และมีการฝึกปฏิบัติการจัดทำบัญชีเป็นระยะเวลา 6 เดือน โดยผู้ศึกษาเข้าติดตามเก็บข้อมูลความก้าวหน้าในการจัดทำบัญชีพร้อมทั้งปรับปรุงพัฒนารูปแบบบัญชีร่วมกัน จากการศึกษาที่ผู้ศึกษามีทั้งการเก็บข้อมูลและประเมินผล ซึ่งสามารถสรุปผลได้ดังนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

5.1.1 ลักษณะทั่วไปของวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรออินทรีย์ ตำบลสันมหาพน อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

วิสาหกิจชุมชนสมุนไพรออินทรีย์ ตำบลสันมหาพน อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ปัจจุบันมีผลิตภัณฑ์หลักได้แก่ ชาเชียงดา เชียงดาแคปซูล หมอนเชียงดา ต้นเชียงดาและยังรับจ้างผลิต เชียงดาผงให้แก่ลูกค้าตามคำสั่งซื้อ และสมุนไพรรูปอื่นๆ เช่น เครื่องดื่มจมูกข้าว ขมิ้นชันแคปซูล และมะระจีนกแคปซูล เป็นต้น จากการนำของประธานกลุ่มทำให่วิสาหกิจได้รับเกียรติบัตรผลิตภัณฑ์ดีเด่น อันดับ 1 จากผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ ประจำปี 2554 ซึ่งเป็นรางวัลที่บอกว่าวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรออินทรีย์ ตำบลสันมหาพน เป็นชุมชนที่เข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ และสมาชิกมีส่วนร่วมในการสร้างรายได้ด้วยการนำทรัพยากร ภูมิปัญญาในท้องถิ่นมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์และบริการที่มีคุณภาพ มีจุดเด่นและมูลค่าเพิ่ม เป็นที่ต้องการของตลาด ทั้งในและต่างประเทศ

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ประธานกลุ่มทำให้ทราบว่ากลุ่มยังขาดความรู้พื้นฐานในด้านการบันทึกบัญชีอย่างเป็นระบบและไม่มีผู้จัดทำบัญชี ประธานกลุ่มจึงต้องการให้มีการพัฒนาความรู้ความเข้าใจและระบบบัญชีที่วิสาหกิจชุมชนสามารถปฏิบัติได้

5.1.2 ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชี

จากการสัมภาษณ์ประธานกลุ่มและกรรมการที่เกี่ยวข้องกับระบบบัญชี พบว่ากลุ่มยังไม่มีการจัดทำบัญชี เนื่องจากประสบปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชี สรุปได้ดังนี้

1) ประธานและกรรมการมีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำบัญชีน้อย ขาดรูปแบบบัญชีที่เหมาะสมกับวิสาหกิจชุมชน

2) เนื่องจากประธานและกรรมการแต่ละคนมีภาระหน้าที่หลักในการดำเนินงานในวิสาหกิจชุมชนอยู่แล้ว จึงไม่เอื้ออำนวยต่อการลงบันทึกบัญชีและไม่สามารถปฏิบัติได้อย่างต่อเนื่อง

5.1.3 ข้อเสนอแนะจากวิสาหกิจชุมชน

1) เรัญญุกต้องการจัดทำบัญชีที่ง่ายต่อความเข้าใจ สามารถทำง่าย และสามารถหาต้นทุนการผลิตของกลุ่มได้

2) เรัญญุกต้องการมีส่วนร่วมในการออกแบบเอกสารในการบันทึกบัญชี และทดลองทำว่าระบบบัญชีที่ออกแบบสามารถนำมาปฏิบัติได้จริง โดยต้องการให้มีการเข้ามาประเมินการจัดทำบัญชีของผู้ศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อซักถามหากมีข้อสงสัยตลอดระยะเวลาการทดลองปฏิบัติจริง

5.1.4 ข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าร่วมอบรม

ในการศึกษาครั้งนี้มีผู้เข้าร่วมอบรมและทดลองปฏิบัติตามระบบที่ผู้ศึกษาได้พัฒนาขึ้นจำนวน 3 คน ทั้งหมดเป็นผู้หญิง มีอายุระหว่าง 23 – 60 ปี มีสถานภาพทั้งโสดและสมรส การศึกษาจบระดับประถมศึกษา ประกาศนียบัตรวิชาชีพและปริญญาตรี ในด้านประสบการณ์การจัดทำบัญชีพบว่าส่วนใหญ่ไม่เคยอบรมการจัดทำบัญชีและไม่มีการจัดทำบัญชี

5.1.5 การอบรมการจัดทำบัญชีเบื้องต้นและประเมินผล

1) การประเมินผลก่อนการอบรมให้ความรู้การทำบัญชี ผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์ เพื่อทราบข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคล ทราบความรู้ความเข้าใจ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำบัญชีของผู้เข้ารับการอบรมก่อนเริ่มพัฒนาระบบบัญชี จากประธานและกรรมการของวิสาหกิจชุมชนจำนวน 2 คน ผลการประเมินพบว่า ส่วนใหญ่ยังไม่เคยได้รับการอบรมทางด้านบัญชี และไม่เคยจัดทำบัญชี เรัญญุกมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรายรับรายจ่ายยังไม่ถูกต้อง ไม่สามารถแยกรายการระหว่างต้นทุนการผลิตกับค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานได้ ทั้งหมดเห็นว่าการทำบัญชีให้ประโยชน์ที่

ให้ทราบข้อมูลสำหรับรายรับรายจ่ายในการดำเนินงานของวิสาหกิจ มีความต้องการจัดทำบัญชี โดยเห็นว่าทำให้ทราบฐานะทางการเงินและสามารถนำไปวางแผนการดำเนินงานได้ ส่วนปัญหาการทำบัญชีเห็นว่าเป็นเรื่องที่น่าใจยาก ปัญหาอื่นๆคือไม่มีเวลาและไม่มีผู้ให้คำปรึกษา แนะนำเมื่อเกิดปัญหาในการบันทึกบัญชี

2) ผู้ศึกษาได้อธิบายความหมายเบื้องต้นของการทำบัญชี และแนวทางการจัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชน ดังแสดงในภาคผนวก ก ได้แก่

2.1) การบันทึกในสมุดบัญชีเงินสดรับ สมุดบัญชีเงินสดจ่ายประจำวันของวิสาหกิจชุมชน ผู้ศึกษาได้ออกแบบประยุกต์จากรูปแบบของสมุดเงินสด โครงการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ภายใต้โครงการพลิกฟื้นธุรกิจสถาบันเกษตรกรผ่านกลไกทางบัญชี กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ สำนักพัฒนาการบัญชีเกษตรกรและได้อธิบายความหมายที่แตกต่างกันดังนี้

2.1.1) รายรับคือรายรับที่ได้จากการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ไม่เกี่ยวข้องกับรายรับส่วนบุคคล

2.1.2) รายจ่ายจะแบ่งออกเป็นต้นทุนการผลิตและค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน โดยต้นทุนการผลิตคือค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการผลิตทั้งหมด เช่น วัตถุดิบ ค่าแรง ค่าอุปกรณ์และบรรจุภัณฑ์ เป็นต้น ส่วนค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานคือค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานทั้งหมด เช่น ค่าโฆษณา ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง เป็นต้น

2.2) การบันทึกในสมุดคุมงานระหว่างทำ สมุดคุมสินค้า ได้อธิบายความหมายที่แตกต่างกันดังนี้

2.2.1) สมุดคุมงานระหว่างทำใช้บันทึกจำนวนสินค้าระหว่างผลิตที่ผลิตออกมาได้ในแต่ละครั้ง ซึ่งยังผ่านกระบวนการผลิตไม่ครบถ้วน งานระหว่างผลิตยังไม่ถือเป็นสินค้าสำเร็จรูป

2.2.2) สมุดคุมสินค้าใช้บันทึกจำนวนสินค้าสำเร็จรูปที่ผลิตออกมาได้ในแต่ละครั้ง(สินค้าพร้อมที่จะขาย)และบันทึกจำนวนสินค้าสำเร็จรูปที่เบิกออกไปแต่ละครั้งเพื่อควบคุมการเบิกจ่ายสินค้า

2.3) การจัดทำรายงานการเงินประจำเดือน ซึ่งประกอบด้วย

2.3.1) สมุดงบต้นทุนการผลิต เพื่อหาต้นทุนแต่ละรายการและนำไปสู่การลดต้นทุน

2.3.2) สมุดงบรายได้และค่าใช้จ่ายประจำเดือน เพื่อหาผลการดำเนินงานประจำเดือน เพื่อใช้ในการวิเคราะห์รายการแต่ละรายการและนำไปสู่การแก้ไข

ในระหว่างการอบรมครั้งนี้มีการให้ประธานและกรรมการของวิสาหกิจชุมชน ฝึกทำตัวอย่างและจากการสรุปผลการอบรมพบว่า ผู้เข้าร่วมอบรมส่วนใหญ่สามารถเข้าใจและจัดทำได้ และเหรียญสามารถแยกประเภทของรายจ่ายได้ซึ่งต่างจากการทำบัญชีเอง ประธานและกรรมการฝ่ายผลิตสามารถจัดทำเอกสารเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการจัดทำบัญชีให้เหรียญได้ และจะทำอย่างต่อเนื่องแน่นอน

5.1.6 การติดตามและพัฒนาระบบการจัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชน

ผู้ศึกษาได้เข้าไปติดตามและให้คำปรึกษาการจัดทำบัญชีแก่ประธานกลุ่มและกรรมการที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำบัญชี ระยะประมาณเดือนละ 1 – 2 ครั้ง พร้อมเก็บข้อมูลร่วมกันเพื่อพัฒนาและปรับปรุงรูปแบบบัญชีที่สามารถปฏิบัติได้จริง ซึ่งผู้ศึกษาได้ปรับปรุงรูปแบบสมุดบัญชีใหม่โดยสมุดบัญชีเงินสดได้เพิ่มเหตุการณ์ต่างๆในช่องหมายเหตุเพื่อเตือนความจำผู้บันทึก ผู้บันทึกสามารถเปลี่ยนชื่อช่องรายการได้เองตามความเหมาะสมกับวิสาหกิจชุมชนและปรับงบประมาณการผลิตประจำเดือนงบรายได้และค่าใช้จ่ายให้จัดทำได้ง่ายโดยเพิ่มสัญลักษณ์และตัวเลขเข้าไปเพื่อเชื่อมโยงกับสมุดขั้นต้นที่ได้จัดทำในแต่ละวัน โดยไม่ต้องผ่านบัญชีแยกประเภท ดังแสดงในภาคผนวก ข

เหรียญเห็นว่าระบบบัญชีที่พัฒนานี้ตรงกับความต้องการของตนเอง มีความยืดหยุ่นสามารถนำมาใช้ในการดำเนินงานในแต่ละวันและปรับให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้ ส่วนรายงานการเงิน(งบต้นทุนการผลิตและงบรายได้และค่าใช้จ่าย) รู้สึกว่าทำได้ง่ายกว่าที่คิดไว้และทำให้เห็นความสำคัญของการวางแผนทางการเงิน การดำเนินงาน เพื่อความก้าวหน้าในอนาคต

5.2 สรุปผลการศึกษาโดยรวมของการพัฒนาระบบบัญชีวิสาหกิจชุมชน

จากผลการศึกษาแต่ละขั้นตอน เพื่อพัฒนาระบบบัญชีวิสาหกิจชุมชน สมุนไพรอินทรีย์ ตำบลสันมหาพน อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ สามารถสรุปผลของการศึกษาโดยรวม ดังนี้

5.2.1 ขอบเขตการศึกษาและข้อมูลเบื้องต้น

การศึกษานี้มีผู้เข้าร่วมปฏิบัติการการทำบัญชีอย่างต่อเนื่อง 3 คน โดยก่อนเข้าร่วมปฏิบัติการส่วนใหญ่มีความรู้ในการจัดทำบัญชีน้อย มีความต้องการจัดทำบัญชีเพื่อทราบถึงรายรับและรายจ่ายที่แท้จริง มีปัญหาในการจัดทำบัญชีเนื่องจากเห็นว่าเป็นเรื่องที่ซับซ้อน เข้าใจยาก และต้องการให้มีผู้ให้คำปรึกษาและแนะนำ วัตถุประสงค์การศึกษาจึงต้องการพัฒนาให้ได้ระบบบัญชีที่วิสาหกิจชุมชนสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

5.2.2 ผลประเมินการศึกษา

ผู้ศึกษาทำการประเมินผลในเชิงคุณภาพทุกขั้นตอนของการศึกษา โดยพิจารณาจากผลของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและการแสดงความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมปฏิบัติการ ทั้งก่อนและหลัง เมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการทดลองพบว่า เจริญญิกมีความรู้ความเข้าใจและสามารถจัดทำบัญชีได้เอง มีการเก็บเอกสารใบเสร็จรับเงินและใบสำคัญจ่ายเข้าแฟ้มเป็นอย่างดี ประชานและกรรมการฝ่ายผลิตให้ความร่วมมือในการจัดทำเอกสารประกอบการบันทึกบัญชีเป็นอย่างดี คือ ประชานมีการออกบิลเงินสด ทุกครั้งที่มีการรับเงิน มีการเก็บใบเสร็จรับเงินและจัดทำใบสำคัญจ่ายทุกครั้งที่มีการจ่ายเงิน รู้จักการนำข้อมูลทางบัญชีไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนการดำเนินงาน โดยมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การใช้จ่ายด้านการเงิน ตลอดจนใช้วางแผนในอนาคต โดยเมื่อรู้รายรับและรายจ่ายประจำเดือน มีการลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นและหาวิธีการในการเพิ่มรายได้ และกรรมการฝ่ายผลิตมีการบันทึกสมุดคณณงานระหว่างทำ และสมุดคณณสินค้ำทุกครั้งที่มีการผลิตสินค้ำ

5.2.3 การบรรลุวัตถุประสงค์การศึกษา ผลการศึกษาสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยสามารถนำผลศึกษาไปใช้ประโยชน์ได้ ผู้ศึกษาสามารถแสดงเป็นหลักฐานได้ดังนี้

- 1) ผู้ศึกษาได้จัดทำเอกสาร 2 ชุด ที่แสดงถึงระบบบัญชีที่ได้รับการพัฒนาแล้ว ได้แก่
 - 1.1) “แนวทางการจัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรอินทรีย์ ตำบลสันมหาพน อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่” เป็นวิธีปฏิบัติตามระบบบัญชีที่ได้รับการพัฒนาแล้ว สำหรับเป็นคู่มือในการนำไปใช้ประกอบการจัดทำบัญชี ดังแสดงในภาคผนวก ก
 - 1.2) “สมุดบัญชีเงินสดรับ สมุดบัญชีเงินสดจ่าย สมุดคณณงานระหว่างทำ สมุดคณณสินค้ำ พร้อมทั้งงบบันทนาการผลิตและงบบรายได้และค่าใช้จ่าย” เป็นสมุดบัญชีที่ผู้สนใจสามารถนำไปใช้ในการบันทึกบัญชีวิสาหกิจชุมชน ดังแสดงในภาคผนวก ข

5.2.4 ข้อจำกัดของการศึกษาครั้งนี้ การศึกษาครั้งนี้มีข้อจำกัดในการศึกษา คือ

- 1) การศึกษาการพัฒนากระบบบัญชีให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรอินทรีย์ในครั้งนี้ ใช้ประชากรในการฝึกอบรมและทดลองจำนวน 3 คน ซึ่งอาจไม่ใช่ตัวแทนที่ดีของประชากรในกลุ่ม แต่เนื่องจากผู้ศึกษาเห็นว่าแต่ละคนมีหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบเกี่ยวกับระบบบัญชีที่พัฒนาอยู่แล้ว จึงได้คัดเลือกประชาน เจริญญิกและกรรมการฝ่ายผลิตในครั้งนี้
- 2) การศึกษาครั้งนี้เน้นการฝึกทำบัญชีให้แก่เจริญญิกวิสาหกิจชุมชนเพียงคนเดียว ดังนั้นหากวิสาหกิจชุมชนต้องการให้มีการพัฒนาการจัดทำบัญชีอย่างต่อเนื่อง ประชานหรือเจริญญิกจะต้องมีการแนะนำและให้ความช่วยเหลือในการจัดทำบัญชีที่ดีแก่สมาชิกที่ต้องการเรียนรู้ระบบบัญชีใหม่นี้ เพื่อจะได้มีตัวแทนที่ดีในการจัดทำบัญชีให้แก่วิสาหกิจชุมชนต่อไป

5.3 อภิปรายผลการศึกษา

จากผลการศึกษาการพัฒนากระบวนบัญชีให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรอินทรี ค.สันมหาพน อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่ สามารถอภิปรายผลการศึกษาดังนี้

5.3.1 วิสาหกิจชุมชนสมุนไพรอินทรี มีปัญหาด้านการจัดทำบัญชีคือระบบบัญชีและการเงินของกลุ่มไม่ได้จัดขึ้นตามขั้นตอนและเอกสารประกอบยังไม่ครบถ้วน และขั้นตอนการเก็บเอกสารยังไม่ถูกต้องครบถ้วนเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ มานิตย์ มานุษยานนท์ (2551) ศึกษาเรื่องการพัฒนากระบวนบัญชีและการเงินของกลุ่มผลิต ตำบลท่าศาลา อำเภอเมืองเชียงใหม่ ส่วนข้อแตกต่างคือระบบบัญชีที่พัฒนาขึ้นเป็นระบบที่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์คงค้างส่วนของการศึกษาคั้งนี้เป็นระบบที่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์เงินสดทั้งนี้เนื่องจากวิสาหกิจชุมชนมีลักษณะของการทำงานที่ต่างกัน

5.3.2 โครงสร้างการบริหารจัดการองค์กรไม่ได้มีการแบ่งหน้าที่หรือบันทึกไว้ชัดเจน วิสาหกิจส่วนใหญ่ไม่มีแนวทางในการจัดการเงินทุน ไม่มีการออม ไม่มีการจัดบันทึกการเงินหรือบัญชี และไม่มีการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินและข้อมูลอื่นแก่สมาชิก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สุพรรณิ ขอดเพื่อ (2551) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจในอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

5.3.3 วิสาหกิจชุมชนสมุนไพรอินทรี ยังไม่มีระบบบัญชีการเงิน มีเพียงการบันทึกรายรับรายจ่าย ซึ่งข้อมูลทางบัญชีการเงินไม่เพียงพอต่อการใช้ในการบริหารการตัดสินใจ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ พุทธรณ สุวรรณอาสน์ (2554) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการความรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพทางการบัญชีและการเงินแบบมีส่วนร่วม เพื่อการพัฒนาธุรกิจชุมชน กลุ่มตัดเย็บบ้านดอกแดง ตำบลสง่าบ้าน อำเภอคอกยสะเกิด จังหวัดเชียงใหม่ ส่วนข้อแตกต่างคือ การวิจัยดังกล่าวเป็นการออกแบบระบบบัญชีโดยให้สมาชิกทำตามระบบที่วางไว้และผู้วิจัยได้เข้าไปให้ความรู้และให้คำปรึกษาตลอดระยะเวลาที่ทดลองปฏิบัติทางการบัญชี ในขณะที่การศึกษาคั้งนี้เป็นารออกแบบโดยให้เหรียญกิก (ผู้จัดทำบัญชีกลุ่ม) มีส่วนร่วมในการออกแบบสมุดบัญชีด้วย เพื่อให้ตรงกับความต้องการของกลุ่มมากที่สุดและข้อที่แตกต่างอีกข้อหนึ่งคือการวิจัยนี้ได้ออกแบบสมุดคุมสินค้าโดยได้ออกแบบให้มีการคำนวณต้นทุนต่อหน่วยสินค้าเข้าไปในตารางของสมุด ซึ่งการศึกษาคั้งนี้ได้นำมาทดลองกับวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรอินทรีแล้วพบว่าเหรียญกิกเกิดความสับสนและไม่ต้องการคำนวณตัวเลขหลายครั้ง ผู้ศึกษาจึงได้ออกแบบโดยนำต้นทุนต่อหน่วยสินค้ามาคำนวณข้างนอกตาราง เพื่อให้เหรียญกิกคำนวณแค่ครั้งเดียวในตอนสิ้นเดือน

5.3.4 การศึกษานี้ได้ดำเนินการบรรลุตฤประสงค์ตามเป้าหมาย โดยสามารถนำระบบบัญชีที่พัฒนาขึ้นนำไปปฏิบัติได้ และผู้เข้าร่วมอบรมและทดลองต้องการจะจัดทำบัญชีต่อไป สอดคล้องกับการศึกษาของ ชุศรี เทียบศิริเพชรและคณะ (2555) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาระบบบัญชีเพื่อพัฒนาชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนบ้านไร่ ตำบลหนองควาย อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งผลการศึกษาพบว่าผู้เข้าร่วมโครงการสามารถจัดทำบัญชีได้เอง และรู้จักนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์โดยส่วนใหญ่มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้จ่ายเงิน รวมทั้งมีความมั่นใจในการที่จะถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์การทำบัญชีให้แก่สมาชิกและคนในชุมชน ส่วนข้อแตกต่างจากการศึกษานี้คือเป็นการพัฒนาบัญชีส่วนบุคคลให้แก่ชุมชน โดยมีประชากรที่เข้าร่วมโครงการทั้งหมด 10 คน โดยแต่ละคนจะมีวิธีการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกัน แต่ก็สามารถทำบัญชีรายรับรายจ่ายประจำเดือนที่ผู้วิจัยออกแบบได้ ในขณะที่การศึกษาในครั้งนี้เป็นการพัฒนาระบบบัญชีให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรอินทรีย์ ตำบลสันมหาพน อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อให้เหมาะกับการดำเนินงานของกลุ่ม โดยประชากรที่ศึกษาคือเหรียญกษาปณ์ของวิสาหกิจชุมชนและขอความร่วมมือจากผู้ที่ให้ข้อมูลในการจัดทำบัญชีแก่เหรียญกษาปณ์คือประธานกลุ่มและกรรมการฝ่ายผลิต

ผลการศึกษาส่วนนี้ได้มุ่งพัฒนาระบบบัญชีให้กับวิสาหกิจชุมชน โดยระบบบัญชีที่พัฒนาขึ้นเกิดจากการมีส่วนร่วมของวิสาหกิจชุมชน สามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้จริงอย่างต่อเนื่อง ประธานกลุ่มและกรรมการที่เกี่ยวข้องกับระบบบัญชีมีความพึงพอใจกับระบบที่พัฒนาขึ้นใหม่ตรงกับความต้องการของตนเอง มีความยืดหยุ่นสามารถปรับให้สอดคล้องกับการดำเนินงานในแต่ละวันและการเปลี่ยนแปลงในอนาคต ส่วนรายงานการเงิน(งบต้นทุนการผลิตและงบรายได้และค่าใช้จ่าย) ทำให้เห็นความสำคัญของการวางแผนทางการเงิน เพื่อสร้างความมั่นคงและความก้าวหน้าในอนาคต

5.4 ข้อค้นพบจากการศึกษา

5.4.1 การที่จะพัฒนาระบบบัญชีให้ตรงกับความต้องการของวิสาหกิจชุมชนมากที่สุด ก็จะต้องพิจารณาว่าการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนเป็นอย่างไร และปรับให้ตรงกับรูปแบบการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนมากที่สุด ผู้ที่ต้องการพัฒนาระบบบัญชีให้กับวิสาหกิจชุมชนควรรับฟังความคิดเห็นของผู้รับผิดชอบในการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนด้วย เพราะบางครั้งความคิดเห็นเพียงเล็กน้อยที่ผู้รับผิดชอบในการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนเสนอแนะ จะช่วยเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบบัญชีที่ดีได้

5.4.2 การเพิ่มสัญญาลักษณะรูปภาพ หรือลูกศรเข้าไปในงบการเงินหรือสมุดบัญชีต่างๆ เป็นเรื่องสำคัญสำหรับผู้ที่ไม่มีความรู้พื้นฐานทางด้านบัญชีหรือไม่เคยจัดทำบัญชี เพราะจะช่วยทำให้ผู้ที่ไม่มีความรู้พื้นฐานทางด้านบัญชีสามารถเชื่อมโยงรายการต่างๆ ไปจัดทำงบการเงินได้ง่ายมากขึ้น

5.4.3 การจัดทำสมุดคุมงานระหว่างทำหรือสมุดคุมสินค้าสำหรับผู้ที่ไม่มีความรู้พื้นฐานทางด้านบัญชี ควรจะเพิ่มวิธีการคำนวณต้นทุนต่อหน่วยของสินค้าต้นงวดและปลายงวดเข้าไปด้วย เพื่อให้เกิดความสะดวกและสามารถคำนวณต้นทุนต่อหน่วยได้ง่ายขึ้น เมื่อต้องนำมาจัดทำต้นทุนการผลิตหรืองบรายได้และค่าใช้จ่ายในตอนสิ้นเดือน

5.4.4 ในบางกรณีวิสาหกิจชุมชนต้องการทราบรายละเอียดของการขายสินค้าด้วยเพื่อนำมาใช้ในการวางแผนการดำเนินงาน แต่ไม่ต้องการจัดทำในสมุดหลายเล่ม ต้องการจัดทำในสมุดเพียงเล่มเดียว

5.4.5 บุคคลที่ไม่มีพื้นฐานทางด้านบัญชีมาก่อนหรือมีพื้นฐานทางด้านบัญชีน้อยก็สามารถทำบัญชีได้ หากมีการอบรม ฝึกทักษะการทำบัญชีและผู้ชี้แนะมีความใส่ใจคอยให้คำปรึกษาที่ดีและให้กำลังใจในการปฏิบัติการทำบัญชี

5.4.6 การจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่มักจะมีปัญหาในเรื่องของการไม่มีเวลาในการจัดทำบัญชี เนื่องจากผู้รับผิดชอบงานในวิสาหกิจชุมชนแต่ละคนไม่ได้ทำหน้าที่หลักของตนเองเพียงอย่างเดียว เช่น เหนื่อยจากนอกจากมีหน้าที่ในการบันทึกบัญชีแล้วยังมีหน้าที่ในการบรรจุหีบห่อสินค้าส่งทางไปรษณีย์ เป็นต้น

5.4.7 การพัฒนาระบบบัญชีให้กับวิสาหกิจชุมชนต้องอาศัยระยะเวลาอันยาวนานไม่ได้ทำเพียงแค่ช่วงที่เข้าไปศึกษา แต่ต้องคอยติดตามผลด้วยว่าวิสาหกิจชุมชนจัดทำบัญชีอย่างต่อเนื่องหลังจากที่เราเข้าไปศึกษาหรือไม่ และคอยให้คำปรึกษาเพราะการทำบัญชีให้กับวิสาหกิจชุมชนเป็นการทำให้กับชุมชน ซึ่งจะก่อให้เกิดความผูกพันระหว่างผู้ศึกษาและวิสาหกิจชุมชน

5.5 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งนี้

5.5.1. ในการที่จะทำให้เกิดความร่วมมือในการอบรมหรือฝึกปฏิบัติการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน ควรจะให้ผู้ร่วมปฏิบัติการจัดทำบัญชีหรือผู้รับผิดชอบในการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนเห็นความสำคัญของการทำบัญชีและประโยชน์ของการจัดทำบัญชีก่อน ซึ่งจะส่งผลให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อการจัดทำบัญชี ก่อให้เกิดความร่วมมือในหลายด้าน ทั้งด้านความร่วมมือในการจัดทำเอกสารประกอบการบันทึกบัญชีและความร่วมมือในการบันทึกบัญชีอย่างต่อเนื่อง ไม่รู้สึกว่า

บัญชีเป็นเรื่องยากแก่ความเข้าใจ หน่วยงานต่างๆที่สนับสนุนหรือผู้ที่ต้องการพัฒนาระบบบัญชีให้กับวิสาหกิจชุมชนควรจะรับฟังความคิดเห็นของผู้รับผิดชอบในการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนด้วย เพื่อจะได้นำมาปรับปรุงระบบบัญชีให้ตรงกับความต้องการของวิสาหกิจชุมชนมากที่สุด

5.5.2. หากเราเพิ่มเติมสัญลักษณ์รูปภาพหรือลูกศรเข้าไปในสมุดบัญชี ก็จะทำให้ผู้ที่ไม่มีพื้นฐานทางด้านบัญชีสามารถจัดทำบัญชีได้ง่ายขึ้น เพราะผู้ที่ไม่มีความรู้พื้นฐานทางด้านบัญชีมาก่อน มักจะไม่รู้ว่าตัวเลขที่คำนวณได้จะต้องนำไปใส่ไว้ตรงไหนเมื่อต้องจัดทำงบการเงิน

5.5.3. การพัฒนาระบบบัญชีให้กับวิสาหกิจชุมชนที่ต้องจัดทำสมุดคณานุกรณระหว่างทำหรือสมุดคณานุกรณสินค้า ควรจะเพิ่มวิธีการคำนวณต้นทุนต่อหน่วยของสินค้าต้นทุนและปลายงวดเข้าไปด้วย เพราะผู้ที่ไม่มีพื้นฐานทางด้านบัญชีนั้นสามารถเขียนสินค้าที่เข้าออกระหว่างการผลิตได้ แต่ไม่สามารถคำนวณต้นทุนสินค้าต่อหน่วยไปได้ในทันที ดังนั้นควรจะมีการเพิ่มเติมวิธีการคำนวณต้นทุนสินค้าต่อหน่วยเข้าไปในส่วนท้ายสุด เพื่อผู้ที่ไม่มีพื้นฐานทางด้านบัญชีจะได้นำมาคำนวณในภายหลังและนำมาจัดทำงบต้นทุนการผลิตหรืองบรายได้และค่าใช้จ่ายได้สะดวกและง่ายขึ้น

5.5.4. ในบางกรณีวิสาหกิจชุมชนต้องการทราบรายละเอียดของการขายสินค้าเพื่อนำมาใช้ในการวางแผนการดำเนินงาน แต่ไม่ต้องการจัดทำในสมุดหลายเล่มเพราะคิดว่าเป็นเรื่องยุ่งยากต้องการจัดทำในสมุดเพียงเล่มเดียว ผู้ออกแบบระบบบัญชีจึงควรหาวิธีการที่จะทำให้รายละเอียดที่วิสาหกิจชุมชนต้องการรู้ ให้อยู่ในสมุดเล่มเดียวกันให้มากที่สุด เช่น สมุดเงินสดรับจะรับรู้ว่าจะมีรายรับจากการขายสินค้าแต่ละชนิดเท่าใด และผู้ออกแบบก็ควรเพิ่มช่องจำนวนสินค้าที่ขายได้หรือวันที่ที่ส่งของเข้าไปด้วย เป็นต้น

5.5.5. บุคคลที่ไม่มีความรู้พื้นฐานด้านการทำบัญชีหรือมีความรู้พื้นฐานไม่มาก ก็สามารถทำบัญชีได้หากมีการอบรม ฝึกทักษะการทำบัญชีและผู้ชี้แนะมีความใส่ใจคอยให้คำปรึกษาที่ดีและให้กำลังใจในการปฏิบัติการทำบัญชีอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น หน่วยงานต่างๆที่สนับสนุนควรมีการติดตามชี้แนะให้กำลังใจในการจัดทำบัญชีอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเป็นแรงผลักดันให้วิสาหกิจชุมชนเกิดกำลังใจที่จะทำบัญชีต่อไป เนื่องจากในระหว่างการศึกษาปฏิบัติการทำบัญชี ผู้ฝึกปฏิบัติการทำบัญชีมักจะเกิดความท้อแท้และความเครียด เพราะคิดว่าตนเองทำไม่ได้ แต่หากได้รับความใส่ใจและกำลังใจที่ดีแล้ว ก็จะช่วยลดความตึงเครียดที่เกิดขึ้นกับผู้ฝึกปฏิบัติการทำบัญชีได้

5.5.6. การจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่มักจะมีปัญหาในเรื่องของการไม่มีเวลาในการจัดทำบัญชี ซึ่งการแบ่งแยกหน้าที่อย่างชัดเจนให้แก่สมาชิกผู้ร่วมดำเนินงานหรือกรรมการแต่ละคน เพื่อรับผิดชอบในส่วนต่างๆของระบบบัญชี ก็จะช่วยให้ปัญหานี้ลดน้อยลง

5.5.7. การพัฒนาระบบบัญชีวิสาหกิจชุมชนในครั้งนี้มีภารกิจของการจัดทำบัญชีที่เน้น ทรัพย์สินทำเพียงคนเดียว ดังนั้นหากวิสาหกิจชุมชนต้องการให้มีการพัฒนาการจัดทำบัญชีอย่าง ต่อเนื่อง ประธานหรือற்றுบัญชีจะต้องมีการแนะนำและให้ความช่วยเหลือในการจัดทำบัญชีที่ดีแก่ สมาชิกที่ต้องการเรียนรู้ระบบบัญชีใหม่นี้ เพื่อจะได้มีตัวแทนที่ดีในการจัดทำบัญชีให้แก่วิสาหกิจ ชุมชนต่อไป

5.6 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

5.6.1 การศึกษาค้นคว้าแบบอิสระนี้ ได้ทำการศึกษาเฉพาะประธานและกรรมการที่มีส่วน เกี่ยวข้องในการพัฒนาระบบบัญชีตามที่คุณศึกษาเห็นสมควรเท่านั้น หากจะทำการศึกษาครั้งต่อไป สามารถที่จะเลือกศึกษาตัวแทนอื่นๆที่เป็นตัวแทนที่ดีในการศึกษาได้ เพื่อให้ทราบถึงพัฒนาระบบ บัญชีที่เหมาะสมกับวิสาหกิจชุมชนต่อไป

5.6.2 การพัฒนาระบบบัญชีให้กับวิสาหกิจชุมชนต้องอาศัยเวลานาน เพื่อติดตามว่าวิสาหกิจ ชุมชนมีการบันทึกบัญชีอย่างต่อเนื่องหรือไม่ ซึ่งจะก่อให้เกิดความผูกพันระหว่างผู้ศึกษา กับวิสาหกิจ ชุมชน ดังนั้นหากหน่วยงานหรือผู้ที่ต้องการศึกษาอื่นๆ ต้องการพัฒนาระบบบัญชีให้กับวิสาหกิจ ชุมชนจะต้องยอมรับความผูกพันข้อนี้ และมีความเต็มใจที่จะให้คำปรึกษาที่ดีแก่วิสาหกิจชุมชนต่อไป แม้จะไม่ได้ลงพื้นที่แล้วก็ตาม

5.6.3 แนวทางการพัฒนาการจัดทำบัญชี สามารถนำไปเผยแพร่ให้วิสาหกิจชุมชนอื่นๆ เพื่อให้ วิสาหกิจชุมชนอื่นสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการจัดทำบัญชีไปใช้ในการบริหารทางการเงิน หรือผู้ศึกษา อื่นๆสามารถนำไปต่อยอดการพัฒนาระบบบัญชีที่คุณศึกษาได้วางระบบไว้ เพื่อให้เกิดการพัฒนา ระบบ บัญชีให้วิสาหกิจชุมชนยั่งยืนต่อไป